

Enkelbiljett på dödens tåg

Norma de la Rosa har lämnat sin skuldsatta tillvaro i Guatemala. För att nå USA måste hon passera Mexiko, där faror kantar flyktvägen. **Fattiga utvandrare riskerar livet när de tjuvåker på godstågens tak.**

TEXT ERIK DE LA REGUERA FOTO ROGER TURESSON

REPORTAGE FLYKTEN GENOM MEXIKO

N

är det stora dieselloket börjar röra på sig skälver det till i hela godståget. Alla de som väntat tålmodigt nere på banval-len i timmar får med ens bråttom. Det ropas uppmaningar kors och tvärs, ryggsäckar kastas upp till väntande händer, gnisslet från hjulaxlarna ökar i styrka och det börjar rycka och skaka i hela tågstroppen. När tågtutan ljuder råder ingen tvekan längre. På bara några sekunder är jag, fotografen Roger Turesson och ett hundratal andra personer uppe på vagntaken. I vagnarna under oss finns allti från jordbruksvaror till betong. Dörrarna är reglade och går inte att få upp.

Vi klamrar oss krampaktigt fast, för det är mer än fem meter ned till mar-ken och det gäller att inte ramla av. Och det är trångt. På vår vagn tvingas många sitta med benen dinglande utanför kanten. De modigaste väljer att göra dödsföraktande språng över till ett angränsande vagntak för att hitta en bättre plats.

Loket och ett tjugotal vagnar rullar ut från stationsområdet. Snart breder vidsträckta slätter ut sig så långt ögonen kan nå. Enstaka träd och buskar växer på den torra, gulbrända jorden under en obarmhärtigt stekande sol. Det här är Chiapas, Mexikos sydligaste delstat, och utsikten skulle kunna vara tagen från en resa i första klass. Men männen och kvinnorna på de gungande taken är fattiga utvandrare från Centralamerika. De sitter här för att det är det enda färdssätt de har råd med – och för att bilvägarna norrut är fulla av migrationspolisens passkontroller.

Det gäller också för Norma de la Rosa och hennes man Oscar López från Guatemala. De kommer från ett bostadsområde i Guatemala Citys ytterkanter, där de växt upp och levt hela sitt liv. Nu är de på väg mot USA, ett land som de bara läst om i böcker och sett program om på teve.

På vägen upp till den amerikanska gränsen måste de passera Mexiko. Det kan ta alltifrån tio dagar till flera månader. Farorna på vägen är många. Vissa kallar tåget som de sitter på för Dödens tåg. Andra har döpt det till "La Bestia", besten. Anledningen är lika enkel som skrämmande.

Av de uppemot 100 000 människor som varje år reser med de mexikanska godstågen norrut, ramlar hundratal av och omkommer. En del blir avkastade av rånare. Andra överlever, men får ben eller armar avklippta när de snubblar och faller framför hjulen. Men det som de på taken fruktar allra mest är kidnapparna. Minst 10 000 centralamerikaner kidnappas i Mexiko varje år, enligt landets statliga människorättsorganisation. Det innebär 27 kidnappningar per dag.

Så sent som för en månad sedan stoppades ett tåg på sträckan vi åker nu. Enligt vittnen rövades minst 50 personer bort den gången. Några av dem fick hjälp av släktingar i hemlandet som betalade det förövarna krävde. Men de flesta av offren saknas fortfarande.

Uppe på taken råder en vaksam stämning. Så fort loket bromsar in utbyts oroliga blickar och det sträcks på halsar för att se vad som är i göringen. Är det en razzia av migrationspolisen? Ett tågöverfall? Måste man klättra ned och springa för livet?

Norma finns bland dem som ser sig oroligt omkring i solgasset. Hon vet att hon inte finns med i något register här i Mexiko och att det troligen inte görs någon polisanmälan om något händer henne. Att hon kan försvinna spårlost, utan att hennes familj någonsin får veta vad som hänt.

På sätt och vis kan man säga att Normas resa började redan för tre år sedan. Det var då hennes och Oscars dotter April föddes. Flickans huvud var kraftigt missformat och de tvingades låta henne ligga kvar på sjukhuset i nästan två månader. Men Aprils hälsoproblem var inte över. När hon var ett och ett halvt år gammal vägde hon bara sex kilo. Hon fick diagnosen anemi, blodbrist. Än en gång tvingades Norma lägga in flickan för vård, trots att sjukhusräkningarna blev allt svårare att betala.

Nu har dottern äntligen lagt på sig några kilon och kan både gå och prata. Men behandlingarna har lett till att de fått en skuld på ungefär 20 000 svenska kronor. Norma har fyra barn från ett tidigare äktenskap och trots att hon jobbat heldag som servitris och Oscar som kock räcker deras sammanlagda inkomst på 4 000 kronor i månaden bara till det allra nödvändigaste. Skulden har fortsatt att växa.

För snart en månad sedan förklarade Oscar att han ville åka till USA. Ge mig fem år, sa han, så lovar jag betala av skulden och arbeta ihop ett spar-kapital till barnens utbildning. Norma lyssnade och bad om tid att fundera. Hon förstod att de behövde pengarna, men något sa henne att hon inte borde låta Oscar åka ensam. Till slut bestämde hon sig för att följa med. Äldste sonen Abel, 19, fick ta över det dagliga ansvaret för de andra barnen.

Här på tågtaket har hon svårt att inte börja tänka på dem. I kväll ska jag ringa hem, intalar hon sig. Om inget allvarligt inträffar, vill säga.

Men hon har tur, den här dagen utgörs de värsta farorna av elledningar och tjocka trädgrenar som då och då sveper in över hennes hukande huvud. Norma, Oscar och vi andra kan till sist stiga ned på gruset i Ixtepec, första anhalten på resan. Med torra halsar, ben som värker och ett kvardröjande gung från tåget i kroppen lämnar vi stationen. Det känns som när man just gått i land efter en blåsig dag på sjön.

NÄSTA DAG ÄR NORMA OCH OSCAR uppe i ottan och lyckas komma på tåget som lämnar Ixtepec i gryningen. Men något händer ungefär halvvägs, loket stannar och nu sitter de här i skuggan bredvid spåren i samhället Matias Romero och väntar på att kunna åka vidare. Runt dem sitter ett hundratal andra migranter.

Med sina 38 år är Norma lite äldre än den genomsnittlige utvandraren. Hon är dessutom kvinna, vilket gör att hon sticker av mot alla unga män. I dag har hon på sig en marinblå t-tröja, ett par jeans och svarta tennis skor. Det kastanjebruna håret är uppsatt i en knut i nacken. Hon ler ofta och gör sitt bästa för att verka vara vid gott mod. Men det märks att något inte står helt rätt till. Norma är blek och rör sig helst inte från den plats på marken där hon halvligger. Efter en stund säger hon med låg röst till Oscar:

– Jag vet inte om jag orkar mer nu...

Det visar sig att Norma är magsjuk. Hela morgonen har hon suttit och kräkt i en plastpåse uppe på tågtaket. Även Oscar har varit dålig, men han har börjat hämta sig nu. De skyller på soppan som de fick på hårbäret i går kväll. Det är inte utan att de börjar undra vad de gett sig in på.

– Vi visste att det skulle vara jobbigt att åka med tåget, men inte så här job-

STÄNDIGA HOT PÅ MIGRANTERNAS VÄG NORRUT

Huvudstad

Mexico City
Statsskick Republiken

Folkmängd 112 miljoner (varav cirka 10 procent lever i USA).

Språk Spanska, samt 62 olika indianspråk.
Yta 1,9 miljoner km² (fyra gånger så stort som Sverige).

BNP per capita 15 323 dollar (att jämföra med Sveriges 36 502 och Guatemalas 4 839 dollar).

Järnvägen

Den första mexikanska järnvägen invigdes på 1830-talet, men det var inte förrän under president Porfirio Diaz maktinnehav (1876–1911) som utbyggnaden tog ordentlig fart. Godstågen fick en viktig roll för trupptransporter under den mexikanska revolutionen. I dag har Mexiko omkring 2 000 mil järnväg för godstrafik.

Utvandringen

Omkring 250 000 syd- och centralamerikaner färdas illegalt genom Mexiko varje år. De fattigaste reser på tåg och ska nästan alltid till USA.

Dödsolyckorna

I Mexiko utsätts migranterna ofta för betydligt större faror än något de kan stöta på i USA. Många rånas – inte sällan av polisen – och hundratals

omkommer när de faller ned eller kastas av tågen av brottslingar.

Kidnappningarna

Enligt Mexikos statliga människorättskommission kidnappades 10 000 migranter under en sexmånadersperiod 2010. Offren hålls fångna tills deras familjer i hemlandet betalat lösesumman, som kan ligga på omkring 3 000 dollar per person.

Debatten

Människorättsorganisationer har kritiserat Mexiko för att inte göra tillräckligt för att garantera migranternas säkerhet. Frågan har nu nått upp på högsta politiska nivå, men många aktivister anklagar fortfarande den mexikanska regeringen för att ta alltför stor hänsyn till USA:s intresse att hålla illegala invandrare på avstånd.

Knarkmaffian

Förra året dömdes omkring 15 000 människor i kriget mellan brottsyndikaten i Mexiko. En av organisationerna är Zetas, som från början var en livvaktstyrka åt Golfkartellens ledare Osiel Cárdenas. När han greps 2003 kunde de före detta elitsoldater som bildat Zetas ta över mycket av Golfkartellens territorium.

I dag är Zetas ett multinationellt företag i brott som omsätter miljardbelopp varje år. Det kontrollerar stora delar av Mexikos östkust. Verksamheten består av drogsmuggling, utpressning, kidnappningar och stölder av bensin och diesel. Zetas har också börjat ta ut "skatt" av människosmugglare i nordöstra Mexiko.

REPORTAGE FLYKTEN GENOM MEXIKO

bigt. Jag börjar ärligt talat bli orolig, säger Oscar.

Han är tolv år yngre än Norma, kortvuxen och inte lika kraftigt byggd som många av de andra männen. Ett lite barnsligt, nasalt skratt får hans ögon att blixtra till ibland, och han visar en ömhet mot Norma som knappast kan springa ur något annat än kärlek.

Bara två veckor har gått sedan han och Norma tog bussen till den mexikanska gränsen, men sedan dess har mycket hänt. Vid gränsfloden stötte de på några typer som sålde förfälskade mexikanska id-kort. Norma köpte två för 500 kronor styck, ett åt sig själv och ett åt Oscar. Men det visade sig vara en dålig affär. Redan i den första vägspärren på den mexikanska sidan åkte de fast.

De spärrades in i ett litet förvar som låg intill vägen. Och där hade äventyret kunnat ta slut, om det inte hade varit för att en av migrationspoliserna råkat se Norma läsa i sin bibel.

– Tror du att din gud kan hjälpa dig? frågade han barskt.

– Ja, min gud är en levande gud, inte en gud av trä och sten, svarade Norma och strök med handen över Bibeln.

– Be då till din gud, så får vi se om han kan hjälpa dig, sa polisen och gick ut och stängde dörren efter sig.

Nästa morgon kom samme man tillbaka.

– Vill ni åka hem eller fortsätta på er väg norrut?

– Vi vill fortsätta, svarade Norma.

Polisen vände på klacken, gick ut och stoppade en minibuss, öppnade skjutdörren och sa åt dem att hoppa in. De kunde inte tro sina ögon. De fick fri lejd. Men det var inte läge att ställa frågor, så de gjorde som han sa – och nu var de på väg norrut igen. Första samhället de kom fram till hette Escuintla och där steg de av. De stannade resten av veckan och jobbade ihop lite pengar.

Sista dagen träffade de en ung man på torget i centrum. Han gav ett trevligt intryck och sa att han hette Omar och var från Honduras. Omar hade gjort resan norrut många gånger förut och han erbjöd sig nu att hjälpa dem. Efter

ett par dagar förstod de att han egentligen arbetade för en mäktig människosmugglare i gränsstaden Nuevo Laredo och hade fått till uppgift att söka rätt på människor som de, som kunde tänka sig att betala för att ta sig över gränsen i norr. Norma och Oscar hade hört talas om sådana "guider" som får betalt för varje person de tar med norrut. Så de bestämde sig för att fortsätta lita på Omar. När han sedan bad om 1 200 pesos (800 kronor) i förskottsarvode för att kunna täcka utgifter, tyckte de att det väl ändå lät ganska rimligt.

Förmiddagssolen har blivit eftermiddagssol och nere på banvallen har Normas matförgiftning börjat gå över. Hon samlar mod. Fortfarande har hon över 300 mil kvar till sitt mål, som är Los Angeles i Kalifornien. Där bor en syster till Oscar som lovat hjälpa dem med att ordna jobb och lite pengar. Men först måste de ta sig upp till den amerikanska gränsen. Det känns oändligt avlägset just nu.

Nästa station sägs vara en av de farligaste på hela resan norrut. Särskilt efter mörkrets inbrott. Misstänksamheten mot lokföraren växer därför bland dem som väntar på spåret.

– Man undrar ju varför han får för sig att ta en flera timmar lång rast när vi är på väg dit? säger Norma.

Många förare tycker att det är obehagligt att ha migranter sittande på taken. Men rapporter finns också om lokförare som samarbetar med kriminella. Den lilla knutpunkt som ligger där framme, Medias Aguas, är dessutom ökad för att vara ett tillhåll för kidnappare. Den sägs vara helt och hållet kontrollerad av Zetas, ett brottsyndikat som bildades av avhopade elitsoldater för ett tiotal år sedan och som nu har växt till en av landets mäktigaste maffior. En ansevärd del av de 15 000 mordena i Mexikos knarkkrig förra året utfördes av Zetas. Deras huvudnäring är kokain- och marijuana-smuggling, men de ägnar sig också åt utpressning, storskaliga stölder av diesel – och kidnappningar.

En ung man från Honduras, Joxso

Medina, berättar att han kidnappades i Medias Aguas förra året när han passerade med sina tre kvinnliga kusiner. Inte förrän hans släktingar i hemlandet hade skickat tre tusen dollar fick de sin frihet åter.

Vi blir starkt avrådda från att följa med tåget till Medias Aguas. Så för att kunna hålla kontakten med Norma ger vi henne en kontantkortstelefon. Hon nickar gillande när hon hör förslaget men är noga med att ingen ser när hon tar emot mobilen. På spåren kan minsta ägodel utlösa ett rån eller något ännu värre.

Det dröjer till skymningen innan lokföraren klättrar upp i förarhytten. Det är en korpulent man som bara vinkar irriterat när han får frågor om vad han heter och varför det tagit sådan tid. Anklagelserna om samröre med maffian då?

– Jag kan inte säga någonting om det. Men du kan säkert tolka min tystnad...

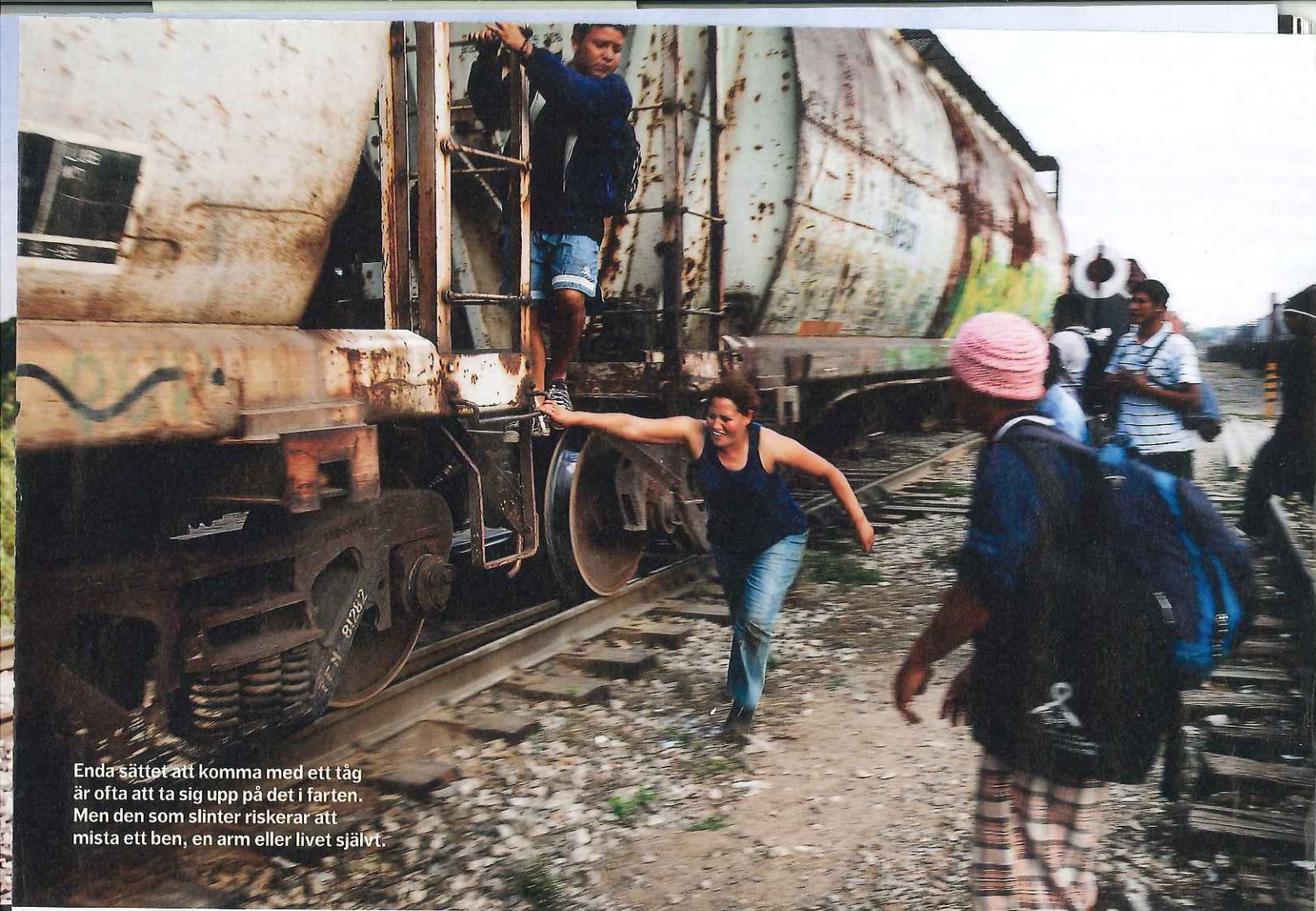
Han slår på dieselmotorn.

MÖRKRET KRING TÅGKROPPEN är kompakt. Vagnarna dundrar fram genom natten mellan skogsdungar och höga berg. Ovanför breder en stjärnklar himmel ut sig, och fullmånen har just orkat upp över horisonten. Norma kryper upp i Oscars famn. Runt omkring dem på taket kan hon ana de andras hopkurade siluetter.

De är tio i gruppen nu. Norma är den enda kvinnan. Fem av dem kommer från Guatemala, tre från El Salvador och två är från Honduras. Men det verkar finnas någon annan här på taket också. I månskenet ser Norma hur en ung man med axellångt hår kryper bort till guiden Omar och säger något i hans öra.

Det går någon minut. Sedan kommer Omar över till henne och säger med låg röst att den där killen påstår att han känner folk i Medias Aguas och att det finns ett säkert ställe där som man kan få sova på. Men Omar är skeptisk. Han har hört sådana historier förr, det är just sånt som kidnapp-

"Många förare tycker att det är obehagligt att ha migranter på taken. Men rapporter finns också om lokförare som samarbetar med kriminella."

Enda sättet att komma med ett tåg
är ofta att ta sig upp på det i farten.
Men den som slinter riskerar att
mista ett ben, en arm eller livet självt.

De mest våghalsiga av fri-
passagerarna hoppar mellan vagn-
taken för att hitta en bättre sittplats.

Mer än 300 mil återstår till den amerikanska gränsen. Så fort tåget saktar in spanar migranterna oroligt framåt. Är det en polisrazzia? Ett tågöverfall?

REPORTAGE FLYKTEN GENOM MEXIKO

parna brukar säga till sina tilltänkta offer – för att invagga dem i säkerhet.

När tåget bromsar in nästa gång ger Omar oväntat sin grupp order om att klättra ned från taket. Den långhåriga killen följer efter ned på banvallen. Han insisterar på att de ska följa med honom, men Omar tackar nu formellt nej till erbjudandet. Då får den långhåriga något hotfullt i blicken. Han säger att det är bäst att de gör som han säger:

– För vi har folk på stationerna hela vägen upp, förstår ni...

De tio drar sig undan för att hålla rådslag. Männen i gruppen kommer överens om att kasta sig över den långhåriga om han hotar dem igen.

– Även om han har ett skjutvapen så hinner han inte skada fler än ett par av oss innan vi har brottat ner honom, säger Kevin, en stuvuxen man från El Salvador som bott i Houston och har sin familj och sitt liv där.

Den misstänkte kidnapparen håller sig lugn men finns kvar i närheten. Då och då talar han i telefon, kanske för att kalla på förstärkning. Norma säger till de andra att hon måste gå och kissa. Men bakom ett träd smyger hon upp mobilen. Hon ställer in den på tyst läge och knappar in ett sms. Hon skickar det till mig.

[**DE FÖRSÖKTE RÅNA OSS**, vi har hoppat av i Jesus Carranza".] Meddelandet lyser på skärmen. Jag ringer, men mottagningen är dålig och det dröjer innan signalerna går fram. Till slut svarar Norma med en hest viskande och uppskrämd röst:

– Jag kan inte prata, det är folk här, de verkar vara ute efter oss. Vi gömmer oss under ett träd vid floden.

Sedan bryts samtalet. Jag vågar inte ringa på nytt. Jesus Carranza ligger bara ett par mil bort, så Roger och jag beslutar att köra in i samhället. Gatorna ligger öde och det syns inte till någon flod. Vi ringer på utanför prästbostaden. Mannen som öppnar bekräftar att det begås många kidnappningar i området, men han vill inte hjälpa till, utan ber oss i stället ta

kontakt med polisen. Det spelar ingen roll att vi påpekar att Norma och Oscar befinner sig i landet illegalt och att polisen ofta rånar migranter. Den här mannen ger intryck av att vara rädd.

Vi stannar till en stund vid vägkanten för att diskutera vad vi ska göra. Då kommer tre kraftiga män i polisuniform gående i dunklet. De bär på automatvapen.

– Om ni är journalister så vet ni nog vad "misstänka" betyder. För oss är ni misstänkta. Ni knackar på folks dörrar fast det är sent på kvällen. Sánt gillar vi inte här, säger den polis som för befäl.

Han vågar uppge namn eller visa sin polisbricka. Men han gör det mycket tydligt att vi inte är välkomna här och helst bör ge oss av. Och det på en gång. Eftersom vi vet att Zetas ibland klär sina män i polisuniform, argumenterar vi inte emot. Rör det sig om riktiga poliser är risken stor att vi ändå bara ställer till det för Norma om vi tar dem dit hon och de andra gömmer sig. På vägen ut ur samhället tvingas jag sms:a att det inte finns någon hjälp att få.

HELA NATTEN GÅR utan att Norma hör av sig. Vi intalar oss att det beror på den dåliga mottagningen. Men det är inte utan oro som vi på morgonen kör mot Medias Aguas. Med oss åker Elizabeth Lara, som arbetar för den statliga människorättskommissionen CNDH. Hon berättar om en ung kvinna som passerade här för ett par månader sedan och vars grupp stoppades av rånare. Alla avkrävdes ett belopp motsvarande 200 kronor. Men kvinnan hade inte några pengar. I stället gruppvåldtogs hon av rånarna. När de till slut lät henne gå var hon så omtöcknad att hon ramlade när hon försökte ta sig upp på ett tåg i rörelse. Båda hennes ben kapades vid knäna.

– Det går inte att hålla sånt ifrån sig. Man påverkas, vare sig man vill eller inte, säger Elizabeth, som besökt kvinnan på sjukhus flera gånger.

Enligt en rapport från Amnesty International utsätts sex av tio kvinnor för sexuella övergrepp när de reser il-

legalt genom Mexiko. Deras situation är så utsatt att det är vanligt att se kvinnor indirekt erbjuda män sex i utbyte mot skydd under färden. Många tar en p-spruta innan de ger sig av från hemlandet, för att slippa bli gravida om de skulle bli våldtagna.

Vi kör in i Medias Aguas. I dagsljus ser detta lilla samhälle med omkring tusen invånare fridfullt ut. Några tanter som hälsar på oss påpekar att vi är de första journalister som de sett på orten på väldigt länge.

– Mycket otyg pågår här. På nätterna händer det saker som man inte vill veta något om, säger de.

Ingenstans finner vi Norma. Vi är nästan på väg att ge upp när vi får syn på tio personer som kommer vandrande på spåret.

MEDAN NORMA ÄTER TORTILLAS med ägg-röra som hon och de andra fått av Elizabeth berättar hon om vad som hänt. Hela natten satt de och huttrade under en bro där de slagit läger. De sov knappt alls. I gryningen hördes fotsteg igen – det var den långhåriga mannen. Den här gången var han inte hotfull, men han ville fortfarande locka dem med sig.

– Varför sitter ni här och fryser? Kom med mig i stället.

De avböjde. I stället tog de sig ut på närmsta väg och hade turen att få lift med en lastbil.

– Men jag är inte lugn förrän vi har tagit oss ifrån det här stället, säger Norma och ser sig omkring.

De andra halvliggare på banvallen, väntande på ett tåg som ingen av dem vet när det ska passera. Oscar kastar lite lojt stenar mot ett dike. Omar, gruppens ledare, försöker hålla nerverna i styr genom att plocka ögonbrynen på 19-åriga Carlos från El Salvador.

Oroligast är den kortvuxne Eduardo från Guatemala. Han är lite fumlig av sig och har haft svårt att komma upp på tågen. De andra säger åt honom att han måste få upp farten och springa en stund bredvid, och sedan vara noga med att inte hoppa upp på stegen förr-

”Även om han har ett skjutvapen så hinner han inte skada fler än ett par av oss innan vi har brottat ner honom.”

Kevin från El Salvador har identifierat en misstänkt kidnappare på tåget

Oscar López, Norma de la Rosa och "guiden" Omar Gómez väntar oroligt på ett tåg i den maffia-kontrollerade byn Medias Aguas.

Fredy Rodriguez vilar ut i skuggan under en godsvagn i Tierra Blanca. Han kommer från El Salvador och hoppas på en ljusare framtid i USA.

REPORTAGE FLYKTEN GENOM MEXIKO

än han har ett stadigt grepp om den med båda händerna. Men det är lättare sagt än gjort. Norma sätter sig bredvid honom och säger:

– Jag är också rädd, Eduardo. Men snälla, lova mig att du tar dig upp på det här tåget i kväll. Visst kan tåget göra dig illa, men den som blir kvar här i natt, den dödar de. Och då kommer din familj aldrig att få veta det.

Skymningen närmar sig. De nattliga rovdjuren börjar vakna till liv. Norma tar Oscars hand, blundar och viskar en stilla bön:

”Herren är min herde, mig skall intet fattas ... han leder mig på rätta vägar, för sitt namns skull. Om jag ock vandrar i dödsskuggans dal, fruktar jag intet ont, ty du är med mig; din käpp och stav, de trösta mig.”

KLOCKAN ÄR OMKRING 22 och vi är på väg mot nästa station när Norma ringer från Medias Aguas:

– Erik? Det kör runt en svart bil med tonade rutor här. Vi har blivit tvungna att springa ut i skogen för att gömma oss. Men nu ska vi hålla oss nära den enda öppna affären i byn, så att någon åtminstone ser om det händer oss något.

En stund tvekar vi. Ska vi vända om? Till slut löser det sig självt när jag får ett lugnande sms:

[”Nu sitter vi på tåget mot Tierra Blanca. Allt väl.”]

MED SINA DRYGT 40 000 INVÅNARE är Tierra Blanca betydligt större än Medias Aguas. Tvåvåningshus löper längs gatorna, damm yr i luften och i stadens centrum är det en hel del folk i rörelse. Men stationsområdet ligger öde och har rykte om sig att vara farligt för migranter. Vi får höra att beväpnade män i stora svarta bilar kom körande längs spåren för fem dagar sedan. Minst ett tjugotal centralamerikaner tvingades in i bilarna då. Ingen vet vad som hänt dem.

Kidnapparna ska ha tillhört samma organisation som kontrollerar Medias Aguas.

– Z-e-t-a-s.

Den äldre damen i fönstret uttalar ordet tyst, nästan ohörbart. Hon pratar bara med oss på villkor att vi inte skriver hennes namn.

– De kör runt här med sina svarta bilar och skrämmar folk från vettet. Det sägs att de samarbetar med polisen. Och alla vet ju att de har sitt högkvarter i ett lyxigt hus inne i centrum. Men det är inte bara migranterna som råkar illa ut, ska jag säga dig. Ser du huset här mitt emot? Där blev mannen i huset kidnappad för ett par månader sedan. Samma sak med mannen i huset borta i korsningen.

Flera andra personer vittnar för oss om samma sak. En medelålders man hävdar att han sett stadens polischef skaka hand med Zetas ledare på orten. Men ingen vill ha sitt namn utsatt i någon tidning.

Under tiden har Norma och Oscar krupit in i iskuggan under en järnvägs-vagn, där de väntar på nästa chans att hoppa på ett tåg. Oscar försöker få tiden att gå genom att dra sig till minnes olika matrecept. I Guatemala City arbetade han som kock på en tysk restaurang, och han är full av lovord för det tyska köket. Särskilt uppehåller han sig vid tillredningen av surkål, som han lovar bjuda oss på om vi någon gång skulle träffas under andra omständigheter. Ett par av reskamraterna skrattar lite åt det absurda samtalsämnet. De har knappt ätit något alls på hela dagen.

UNDER DE TIO DAGAR som vi följer tågen norrut får vi se många uppfinningsrika sätt att hålla sig med mat och dryck. Första dagen hoppar en man ner från tåget i farten och springer ut på en åker och stjäl en melon, bara för att sedan klättra upp igen på en vagn längre bak. I Tierra Blanca visar Omar hur man kan koka kaffevatten genom att ställa en fylld pet-flaska mitt bland lågorna: ”Flaskan smälter inte så länge vattnet inte blir för varmt”, förklarar han. Men trots idérikedomen är bristen ändå konstant. När migranterna

inte har råd att pruta på marknader, tvingas de ofta tigga.

Rosa Romero står i sitt öppna köksskjul och rör i en gryta med ris. Bredvid puttrar bruna bönor i ett kärl. Hon bor alldeles intill järnvägsspåret i en by som heter La Patrona, några mil norr om Tierra Blanca. Den här morgonen gör hon samma sak som hon och hennes systrar gjort alla andra morgnar de senaste femton åren. Hon lagar mat åt migranter.

– Allt började med att min mor och jag var på väg hem från affären. Vi fick syn på ett par killar på ett vagn-tak som skrek de att var hungriga och att ville ha brödet och mjölken som vi just köpt. Så jag slängde upp påsen till dem, berättar Rosa.

När tåget passerade nästa dag slängde hon upp en påse till. Och så fortsatte det. Efter någon vecka började hennes systrar engagera sig. Tillsammans bestämde de sig för att turas om att laga mat till migranterna, helt utan ersättning.

– De där migranterna är ju människor precis som du och jag. Många av oss här i Mexiko har släktingar som vet hur farligt det kan vara att ta sig till USA, säger Rosa.

Hon och hennes systrar i La Patrona är inte de enda som försöker lindra migranternas umbäranden. Runt om i Mexiko finns ideellt arbetande människor som år efter år utför ett envist gräsrotsarbete. På senare tid har situationen för migranterna i Mexiko också börjat uppmärksammas av såväl politiker som press. Men det krävdes ett massmord för att få beslutsfattarna att vakna. I augusti förra året mördades 72 syd- och centralamerikaner i en massaker i den nordliga delstaten Tamaulipas. Offren sköts till döds med automatvapen, inte långt från den plats där Norma och Oscar nu planerar att korsa gränsen. De ansvariga var Zetas.

En avlägsen tågtuta ljuder. Rosa greppar en back fylld med matpåsar och vattenflaskor och springer ut till spåret. När vagnarna rullar förbi

”Vi har tvingats springa ut i skogen och gömma oss. Men nu ska vi hålla oss nära den öppna affären i byn, så att någon ser om det händer oss något.” Norma de la Rosa

REPORTAGE FLYKTEN GENOM MEXIKO

sträcker fripassagerarna ut händerna och tar emot påsarna med mat i flykten.

Men Norma och Oscar syns inte till. Kanske sitter de på något annat tåg? Efter en stund kommer förklaringen i ett sms: ["Loket på vårt tåg har gått sönder"]

Innan vi lämnar La Patrona ger systerrarna oss mat, vatten och filter till våra strandsatta resenärer.

NÅGOT HAR BÖRJAT HÄNDA inom gruppen. Fram till nyligen var Omar den självklare ledaren, som alla följde blint. Men nu växer det ett missnöje. Det trasiga loket som stannade halvvägs till La Patrona blir bara det första av en rad bakslag för gruppen. Följande dag lyckas de inte komma ombord på något tåg alls. Och när de till sist bestämmer sig för att skramla pengar till bussbiljetter räcker det bara till att ta sig till Córdoba, ett fåtal mil bort. Omar påstår att han kan få upp dem på ett tåg där. Men än en gång visar det sig att han har fel.

Sent på kvällen hittar vi dem inne på stationsområdet, där de sitter uppkurpa på en vagn i det strilande regnet och åker fram och tillbaka. Loket är i färd med att bygga samman ett tåg, men några stationsarbetare säger till oss att det inte kommer att avgå förrän i morgon.

Norma är blöt in på bara kroppen. Hon fryser så att hon nästan skakar. Flera av de andra i gruppen ser lika slutkörda ut. Det har gått sju dagar sedan de steg på tåget i Arriaga. De har sovit dåligt, ätit för lite, jagats av kriminella, läxats upp av säkerhetsvakter och ramlat och slagit sig när de försökt hoppa på tåg i farten. Norma har ett fult blåmärke på ena benet som hon fick när hon föll omkull i Tierra Blanca.

De tio stiger av tåget. Stämningen är spänd och det verkar inte bara vara på grund av tröttheten. Norma antyder att något är på tok, men hon kan inte prata om det.

Journalisten i mig vill inte ingripa i det som ska skildras, men medmänskan får allt svårare att stå bredvid. Jag frågar Omar om de inte vill ta bussen till Orizaba i stället, för därifrån går det betydligt fler tåg. Tidigare på kvällen har vi kört bil dit och då syntes det inte till några migrationskontroller. Flera av medlemmarna i gruppen gillar förslaget men säger att de har helt

slut på pengar. Vi gör klart att det är en engångsföreteelse, men att vi kan betala den här gången. Omar orkar inte opponera sig. Han nickar trött.

DET ÄR TIDIG MORGON i Lecheria, strax norr om Mexico City. Solen har långsamt börjat värma Normas huttrande kropp. Under hela natten har hon, Oscar och de andra suttit på ett tåg som färdats brant uppåt i bergen, först via en stad vid namn Apizaco och sedan vidare mot den högplatå som Mexico City ligger på. Det var isande kallt, vinden bet i kinderna och dimman låg som ett tjockt täcke runt dem. I gryningen såg de att tågtaken var täckta av frost.

Bara ett hundratal meter från platsen där Norma sitter finns ett hårbärge med varma sängar, duschar och gratis mat. Men Omar vill inte att någon ska gå dit. Han har blivit alltmer misstänksam de senaste dagarna och vill inte förlora någon ur sikte ens för några minuter.

Rädslan för kidnapparna och rånarerna i södern har börjat avta, så Omar ser sig tvungen att ta till andra metoder för att svetsa samman gruppen. De som lämnar honom kommer aldrig att komma fram, säger han hotfullt. Nu handlar det här om affärer. Att bli av med en person kan betyda ett inkomstbortfall på omkring 3 500 kronor för honom.

En stund innan jag kom och sa att jag kunde bjuda dem på bussresan häromkvällen hade Gustavo, en av killarna från Guatemala, försökt tipsa Norma om en annan och kanske bättre guide än Omar. När Omar hörde det blev han rasande. Han skickade fram den storvuxne Kevin. Följden blev tre hårda sparkar som träffade Gustavo i sidan.

Sedan dess har Norma och Oscar i hemlighet börjat tala om att lämna gruppen. De är inte ensamma om att ha sådana tankar. Till och med Carlos, som låtit sig smekas till sömns av Omar i utbyte mot beskydd, börjar bli rädd. Norma vet också att vi, reportrarna, inte kan följa med gruppen längre. Hon får behålla telefonen, men vi kan inte åka vidare norrut.

Omar reser sig upp och säger att de ska gå och ta en minibuss till nästa stationsområde. De andra följer lydigt med bort längs spåret. Norma går tyst, tankfullt. När hon är framme vid bussen och just ska kliva in i den spanner Omar ögonen i henne och säger:

– Det får räcka nu med ditt skvaller!

Jag vet nog att du skickar meddelanden till de där reportrarna om var vi är. Men från och med nu är det slut med det, förstår du det? Annars lämnar jag över dig och din man till Zetas.

["VI ÄR KVAR PÅ HÅLLPLATSEN. Kan ni komma och hämta upp oss?"]

Meddelandet kommer överraskande. När vi hittar Norma, Oscar och Gustavo står de vid sidan av vägen och ser omskakade ut. Det visar sig att de har tagit ett dramatiskt beslut.

– När vi skulle kliva in i bussen hotade Omar med att lämna över oss till Zetas. Så jag fick nog. Hit men inte längre, sa jag, nu åker vi hem till Guatemala! berättar Norma.

På hårbärgen tas hon och Oscar emot med ett mål varm mat och en madrass. För första gången på tio dagar slipper de sova på barmark. Innan de går och lägger sig stryker Norma ömt över en liten rosa kam som hon brukade kamma sin dotter April med på sjukhuset. Hon får tårar i ögonen.

– Jag saknar henne så. Och de andra barnen också...

Följande dag har hon repat nytt mod. Nu säger Norma att de vill fortsätta resan norrut. Men hon och Oscar inser att de måste byta rutt, för Omars chef har ögon och öron överallt längs den mexikanska östkusten. På en korta börjar de leta rutter som leder åt nordväst. Många faror lurar även där. Men innan vi tar avsked ler Norma och säger: "Det känns bättre nu."

ÅTTA DAGAR EFTER VÅRT AVSKED får jag ett samtal från Nogales, en stad vid den mexikanska gränsen mot USA. Det är Norma som ringer.

– Vi är framme vid gränsen nu. Här måste vi stanna några veckor för att jobba ihop pengar. Sedan ska vi försöka hitta någon som kan ta oss genom öknen och vidare till Los Angeles. Det kanske blir svårt, jag vet inte. Men det känns ändå väldigt bra att ha lyckats komma så här långt.

ERIK DE LA REGUERA

erik@delareguera.com

Erik de la Reguera är DN:s korrespondent i Latinamerika och bor i Mexico City.

ROGER TURESSON

roger.turesson@dn.se

Roger Turesson är fotograf på DN.

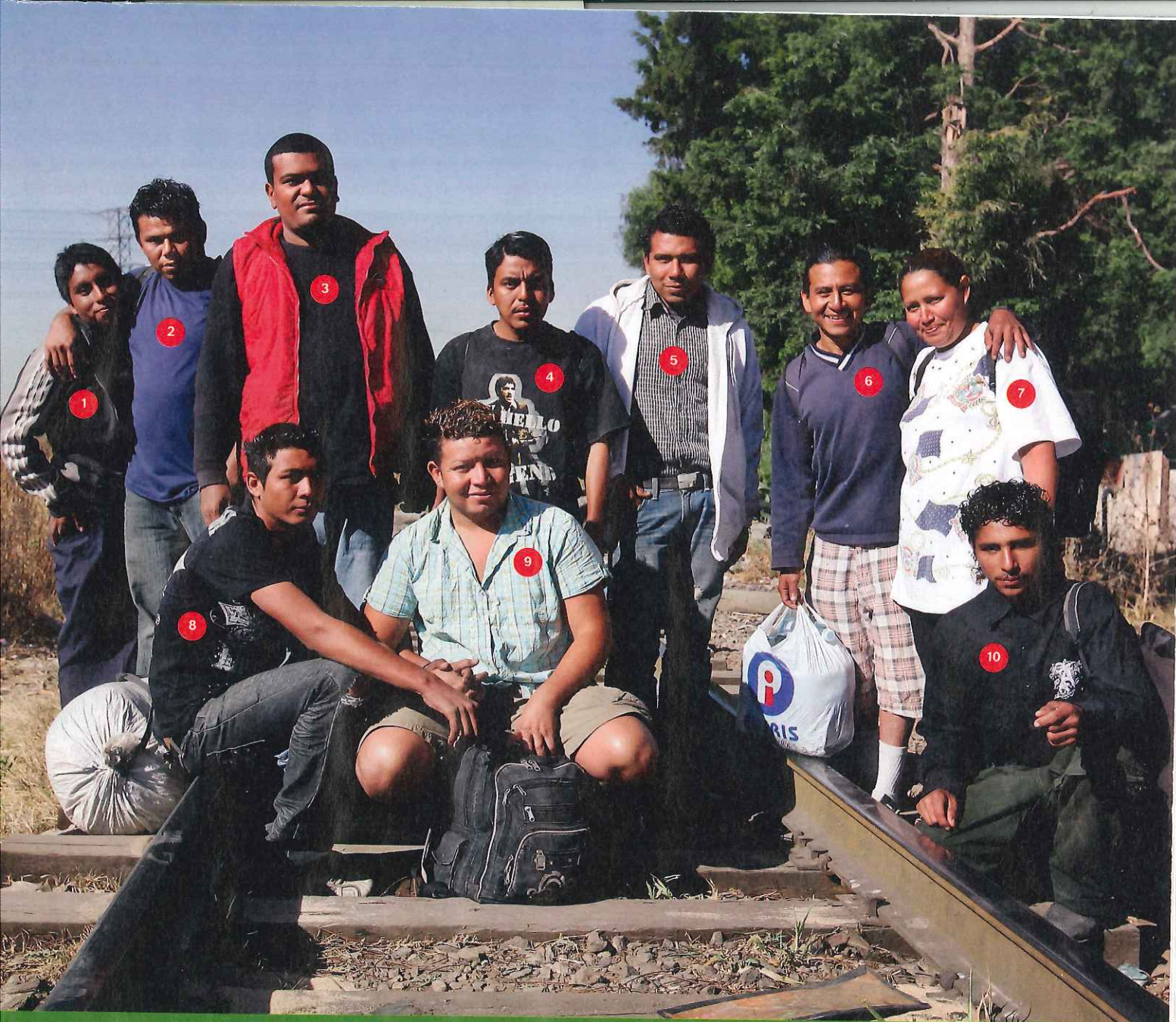
JONAS BACKLUND

jonas.backlund@dn.se

Jonas Backlund är nyhetstecknare på DN.

Här finns människor på flykt. Se sidan 16.

DE TIO MEDLEMMARNA I GRUPPEN SOM RESTE TILLSAMMANS

1 Eduardo Temaj, 24, Guatemala Blåstes på 2000 dollar av en man som utgav sig för att vara människosmugglare i Ixtepec. Rädd för att ta sig upp på tågen.	2 Wilder Funes, 26, Honduras Halvbror till Omar. Arbetade under flera år i ett slakteri i Oklahoma City, men blev nyligen deporterad och vill tillbaka.	3 Kevin Zayas, 30, El Salvador Talar flytande engelska och har fru och två barn i USA, men inget uppehållstillstånd. På väg tillbaka efter att ha hälsat på sin sjuka mor.	4 José López, 20, Guatemala Hantverkare från en liten stad i västra Guatemala. Gav sig av på grund av fattigdomen och för att det inte fanns några jobb.	5 Gustavo Duques, 21, Guatemala Nära vän till José, som kommer från samma stad. Senare skils de båda vännerna åt när Gustavo lämnar gruppen efter en konflikt.	6 Oscar López, 26, Guatemala Självlärd kock som tidigare arbetade på den tyska restaurangen Club Aleman i Guatemala City. Har ett barn med Norma.	7 Norma de la Rosa, 38, Guatemala Född och uppvuxen i en fattig del av Guatemala City. Har jobbat som servitris och kock. Har fem barn, varav ett med Oscar.	8 Carlos Granados, 19, El Salvador Flyr fattigdomen i hemlandet. En del nätter låter han sig smekas till sömns av Omar för att få beskydd av honom längs vägen norrut.	9 Omar Gómez, 23, Honduras Kallas för El Güero. Arbetar som guide. Lyder under en stor människosmugglare i nordöstra delen av landet. Har gjort resan många gånger.	10 Fredy Rodríguez, 18, El Salvador Håller sig på sin kant och talar knappt med någon av de övriga. Drömmer om en framtid i USA.